

Porozumění filosofovi

K opravdovému porozumění některému určitému filosofovi nestačí, že mu propadneme, že se ponoříme do jeho textů nebo do poslouchání jeho výkladů. Porozumět druhému mysliteli nelze jen tím, že se pouze přizpůsobíme jeho způsobu myšlení. To je ta falešná představa, kterou drží např. Sobotka, že historik filosofie musí zjistit, jak se to s tím druhým filosofem, kterým se zabývá, má, jako kdyby to nebyla dějinná záležitost, jako by to byl nějaký kámen. A my jako kdybychom mohli odhlížet od toho, že ten kámen se někde objevil, odněkud spadl, někdo ho tam třeba umístil, přenesl, atd., protože toho kamene se to vlastně netýká. A také pokud ten kámen vezmeme a přeneseme ho někam jinam, tak ten je pořád tím, čím je. Tak takhle to není v případě filosofa. A historik filosofie si musí vždycky klást otázku, co ten filosof udělal tak, že se tím vydělil od ostatních filosofů, vůbec ze své doby, že je v něčem odlišný od svých učitelů. Už to, že musíme dbát na to, u koho se učil, ukazuje na nutnost dějinného zařazení (odlišit od historického zařazení!). Ale tady je také třeba vždycky posuzovat toho filosofa nejenom z hlediska toho, co tam je z těch dřívějších nebo jiných filosofů, ale co tam je vskutku nové. Já ovšem musím vědět, co je u těch ostatních filosofů, a taky, co tam není, abych mohl rozpoznat, co v tom určitém filosofovi, kterým se zabývám, je na ty jiné myslitele nepřevoditelné a co z nich nelze odvodit, tedy co je vlastní tomu filosofovi samému. No a tady jde o to, že budování velkých filosofických systémů vždycky znamená, že tam ten myslitel nutně zahrne spoustu věcí, které patří k jeho době, o kterých by psali i ostatní, a to právě není zajímavé. Zajímavé je, co ti druzí neřekli, co nenapsali, o čem vůbec nemysleli, co je nenapadlo. A pak teprve porozumíme, oč vlastně tomu filosofovi šlo, a také jsme schopni lépe pochopit to, oč on se pokoušel, a tak vlastně lépe pochopit než on, a tedy se jím nechat vést, ovšem ne tak, abychom ho napodobovali, ale abychom šli tím směrem dál. A to nutně znamená, že se nějak k němu jakoby „přiznáme“, že se jím necháme inspirovat a tak sami „přiznáme barvu“ (a tedy také „hodnotíme“ – tohle přece nemůžeme dělat s každým myslitelem! musíme si vybírat!).

(záznam původně 7. 11. 11)

(přepis Písek, 120103-2.)